

บริการสนับสนุนการวิจัย Trials search for systematic reviews

Research Support Services, Trials Search for Systematic Reviews

ชมพูนุช สราวุธเดชา

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

chompunuch.s@cmu.ac.th

บทคัดย่อ

การค้นหาคำความรู้ด้วยการวิจัยนับเป็นวิธีคุณภาพ ที่สามารถตอบคำถามได้อย่างเป็นระบบ และเกิดการต่อยอดสู่นวัตกรรมได้อย่างรวดเร็ว Systematic review เป็นหนึ่งในกระบวนการวิจัยที่ทำให้เกิดผลงานคุณภาพ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญคือ การสืบค้น และรวบรวมข้อมูล หอสมุดคณะแพทยศาสตร์จึงสนองต่อนโยบายตามยุทธศาสตร์ บริการที่เป็นเลิศเพื่อสนับสนุนการวิจัยของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยให้บริการอบรมการสืบค้นข้อมูลในหัวข้อ Trials search for systematic reviews เป็นประจำทุกเดือน และให้คำปรึกษาในลักษณะคลินิกวิจัยอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2560 ถึงปัจจุบัน ผลการดำเนินงาน พบว่า มีจำนวนนักวิจัยเข้ารับการอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ คือ ปี 2560 (2 คน) ปี 2561 (7 คน) และ ปี 2562 (19 คน) รวม 28 คน ได้รับผลประเมินความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.48) และบรรณารักษ์ผู้ให้บริการได้รับการขอบคุณในผลงานตีพิมพ์ (acknowledgement) จำนวน 2 บทความ

การมุ่งให้บริการที่เป็นเลิศเพื่อสนับสนุนการวิจัยด้วยความเชี่ยวชาญการสืบค้น และรวบรวมข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ (Trials search) อย่างครอบคลุมและถูกต้อง ส่งผลให้กระบวนการทำวิจัย Systematic reviews มีคุณภาพและเกิดประโยชน์แก่หน่วยงานและสังคมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ, การสืบค้นข้อมูลเชิงประจักษ์, บริการสนับสนุนการวิจัย

ABSTRACT

Acquiring knowledge through research is a standard and systematic method wherein the result could be rapidly turned into an innovation. One of them is the Systematic review which the important process is evidence-based literature searching and collection. Thus, the Medical Library has set up and provided the trials search for systematic reviews service to fulfil the Central Library's excellent strategy to support research. The Library has carried out the role of a methodology guidance counselor, provider of database, and specific-subject literature explorer and collector, supporting evidence-based healthcare and research clinic. In addition, the monthly

“Trial search for systematic reviews” workshop has been continued to provide researchers techniques for data searching. The number of researchers attended has grown since 2017(2), 2018(7), 2019 (19) to the total of 28 with the highest satisfaction assessment score of 4.48. Moreover, the writer has been acknowledged in 2 of the publications.

It can be seen that with the aim to provide excellent service in giving consultation, resource identification, devising a search strategy and trial search, a systematic review with a high standard that will sustainably benefit the society can be formed.

Keyword: Systematic reviews, Trial search, Research support services

บทนำ

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเป็นกระบวนการเชิงวิทยาศาสตร์อย่างมีกลยุทธ์ในการรวบรวม คัดเลือกข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ ประเมินคุณภาพ และสังเคราะห์เป็นชุดความรู้ใหม่ โดยการกำจัดอคติ (Bias) ในทุกขั้นตอน มีความชัดเจน ดำเนินการอย่างเป็นระบบสามารถทำซ้ำได้ โดยทั่วไปการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบมีลักษณะเฉพาะหลายประการ เช่น มีการตอบคำถามวิจัยในประเด็นเฉพาะเจาะจง มีการสืบค้นข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ด้วยชุดคำค้น (Search terms) ชัดเจนจากแหล่งข้อมูลในสาขาวิชาอย่างครอบคลุม ครบถ้วน มีการกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกข้อมูล (Defining study selection criteria) ในด้านความเกี่ยวข้อง และคุณภาพของข้อมูล ด้วยการจัดการอย่างเป็นระบบกับข้อมูลจำนวนมาก มีการคัดกรอง และประเมินอย่างเข้มข้นตามเกณฑ์ที่กำหนด (Critical appraisal) ส่งผลให้งานวิจัยมีคุณภาพ และมีความน่าเชื่อถือ ผู้บริหารสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจ กำหนดนโยบาย (อัมพร จงเสรีจิตต์ และนิคม มูลเมือง, 2556, น. 88) หรือประเมินเทคโนโลยีด้านสุขภาพ (Healthcare technology assessment) ตลอดจนจัดทำแนวทางเวชปฏิบัติ (Clinical guideline) ได้อย่างรวดเร็ว ประหยัดเวลา และมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูง

ความแตกต่างระหว่างผลงานที่ผ่านการคัดกรอง และผลงานที่ไม่ผ่านการคัดกรอง ผลงานที่ผ่านการคัดกรอง เป็นผลงานจากการสังเคราะห์ของชิ้นงานการศึกษาจำนวนหนึ่ง โดยแต่ละชิ้นงานผ่านการประเมินคุณภาพอย่างเข้มข้นตามเกณฑ์ ส่วนชิ้นงานที่ไม่มีคุณภาพ หรือไม่เหมาะสมจะถูกคัดออกไป ดังนั้นจึงสามารถช่วยให้ผู้ใช้ข้อมูลประหยัดเวลาการคัดกรอง และประเมินข้อเท็จจริงก่อนใช้งานได้มาก เนื่องจากเป็นผลงานที่มีการประเมินคุณภาพอย่างสมบูรณ์แล้ว ตัวอย่างแหล่งข้อมูลของผลงานที่ผ่านการคัดกรอง เช่น ฐานข้อมูล Cochrane Database of Systematic Reviews, BMJ Clinical Evidence และ ACP Journal Club เป็นต้น ผลงานที่ผ่านการคัดกรองจึงจัดเป็นข้อมูลประเภททุติยภูมิ (Secondary resources) ส่วนผลงานที่ไม่มีการคัดกรอง คือการศึกษาต้นฉบับ ไม่ผ่านการสังเคราะห์ หรือสรุปรวมแต่อย่างใด ส่งผลให้มีความยาก และต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้นในการอ่าน แปรความ ประเมินคุณภาพ ก่อนนำไปใช้งาน ปรากฏในแหล่งข้อมูลประเภทปฐมภูมิ (Primary resources) เช่น ฐานข้อมูล CINAHL, EMBASE, Medline, PubMed, PsylInfo เป็นต้น (University of Canberra, 2019)

การวิจัยทางคลินิก (Clinical Trial) เป็นการศึกษาเชิงทดลอง (Experimental studies) ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญในการรวบรวม และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างซึ่งอาจจะโดยการสุ่ม (Randomized controlled trials) หรือไม่มีการสุ่ม (Non-randomized controlled trials) ก็ได้ ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบ

หรือพิสูจน์ในมนุษย์ถึงผลดี ผลเสีย ประสิทธิภาพ และความปลอดภัยของสิ่งที่ต้องการหาคำตอบ เช่น ยา เครื่องมือ หรือวิธีการรักษา (Egger, Júni, Bartlett, Hostenstein, & Sterne, 2003, pp. 27) เป็นต้น

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบมีความเกี่ยวข้องกับบริการสนับสนุนการวิจัยโดย การทบทวนอย่างเป็นระบบประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การกำหนดประเด็นปัญหา การรวบรวมข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา การประเมินคุณภาพข้อมูลหลักฐาน การสังเคราะห์ และการแปลผล หรือ 10 ขั้นตอนโดยละเอียด ได้แก่ การกำหนดปัญหา การกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก การสืบค้นข้อมูล การคัดเลือก การสกัด และจัดเก็บ การประเมินคุณภาพและอคติ การสังเคราะห์ การกำจัดอคติผลงาน การแปลความและอภิปรายผล การนำเผยแพร่ (Khan, Kunz, Kleijnen, & Antes, 2003, pp. 19-20) ซึ่งไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนหลัก หรือขั้นตอนโดยละเอียด ขั้นตอนการสืบค้นล้วนมีความสำคัญอย่างมาก และต้องการบุคลากรวิชาชีพสารสนเทศเข้าไปมีส่วนช่วยทำการสืบค้น รวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วนสมบูรณ์ (Sensitivity) และถูกต้องแม่นยำ (Precision) โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดแหล่งข้อมูล ได้แก่ วารสารวิชาการ ฐานข้อมูลเฉพาะสาขาวิชา และสิ่งพิมพ์เผยแพร่เฉพาะกลุ่ม (Grey literature) การใช้คำสำหรับสืบค้น (Search terms) ด้วยกระบวนการเลือกคำศัพท์ที่มีความหมายคล้ายกัน (Thesaurus) คำศัพท์ที่เป็นหัวเรื่องหลัก (Major subject heading) หัวเรื่องปกติ (Subject heading) และหัวเรื่องรอง (Subheading) / การใช้คำสั่งเชื่อมคำ (Boolean operators) เช่น AND, OR, NOT, ADJ เป็นต้น การสร้างชุดคำค้นเชิงกลยุทธ์ (Search strategy) รวมทั้งเทคนิคการใช้คำสั่งของแต่ละฐานข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บ และนำออกของข้อมูลการสืบค้นให้แก่นักวิจัย (Elizabeth, Whitlock, & Spring, 2018, pp. 12-15) นอกจากนี้ห้องสมุดยังมีบทบาทสำคัญในการติดตาม ค้นคว้าเอกสารฉบับสมบูรณ์ (Full text) ให้แก่นักวิจัยใช้ในขั้นตอนการประเมิน คัดกรองต่อไปอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาบริการสนับสนุนการวิจัยประเภท Systematic reviews
2. เพื่อนำการสืบค้นข้อมูล Trials search มาใช้สนับสนุนการวิจัยประเภท Systematic

reviews

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

บรรณารักษ์ผู้ให้บริการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการทำวิจัยประเภทการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ โดยเฉพาะทางการแพทย์ พบว่า มีความน่าสนใจทั้งในแง่คุณภาพ การยอมรับ ประโยชน์ต่อนักวิจัย หน่วยงานทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและประเทศ ตลอดจนสังคมโดยรวม จึงกำหนดเป้าหมายให้ห้องสมุดเข้าไปมีส่วนช่วยสนับสนุนกระบวนการวิจัย Systematic reviews (The Cochrane Collaboration, 2019) โดยเฉพาะในขั้นตอนการสืบค้นข้อมูลอย่างครอบคลุมในประเด็นคำถามวิจัยที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการโดยใช้แนวทางคุณภาพ ADLI: Approach, Deploy, Learning, Integration เป็นแนวปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. วางแผนการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “Trials search for systematic reviews” โดยกำหนดชื่อวิทยากร ผู้ช่วยวิทยากร ผู้รับการอบรมกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ นักศึกษา แพทย์ อาจารย์ และนักวิจัย ระยะเวลาการอบรม ความถี่ในการอบรม รวมทั้งกำหนดแผนการประชาสัมพันธ์ การลงทะเบียนให้ผู้สนใจ

กลุ่มเป้าหมายเข้ารับการอบรม และกำหนดหัวข้อ (Outline of workshop training) การอบรมเชิงปฏิบัติการ ดังต่อไปนี้

1.1 ความรู้เบื้องต้นการวิจัยประเภททบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic review research)

1.2 การกำหนดแหล่งข้อมูลให้ครอบคลุม (Find clinical comprehensive resources)

1.3 การสร้างชุดคำค้น (Search terms formulation)

1.4 การสืบค้นอย่างมีกลยุทธ์ (Strategies for Relevant Studies)

2. จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการตามโปรแกรมที่กำหนด โดยบรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ ให้นักศึกษา แพทย์ อาจารย์ และนักวิจัย เป็นประจำตามรอบของการจัดอบรม Library class คือ อบรมเดือนละ 1 หรือ 2 ครั้ง (day or night) ติดต่อกันเป็นเวลา 3 เดือน เว้น 1 เดือนต่อเนื่องไปตลอดปี ใช้เวลาการอบรมครั้งละ ประมาณ 2-3 ชั่วโมง ณ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3. ประเมินผลความพึงพอใจโดยผู้เข้ารับการอบรมหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมด้วยแบบประเมินความพึงพอใจออนไลน์บนเว็บไซต์ห้องสมุดจำนวน 6 ข้อคำถาม ดังต่อไปนี้

o สถานะ (อาจารย์ แพทย์ นักศึกษาแพทย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา บุคลากร)

o หน่วยงาน

o ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ Trials search for systematic reviews ก่อนและหลังการอบรม

o วิทยากร ในด้านความเหมาะสมของการจัดลำดับหัวข้อ เนื้อหาตรงตามความต้องการ ถ่ายทอดเนื้อหาเหมาะสมกับการนำไปใช้จริง ความชัดเจนในการตอบคำถาม

o สถานที่ / อุปกรณ์ / Internet / WiFi

o ความพึงพอใจในภาพรวมต่อการจัดอบรม Trials search for systematic reviews

นอกจากนี้บรรณารักษ์ผู้ให้บริการเพิ่มคำถามปลายเปิดท้ายแบบประเมิน จำนวน 2 ข้อ คือ

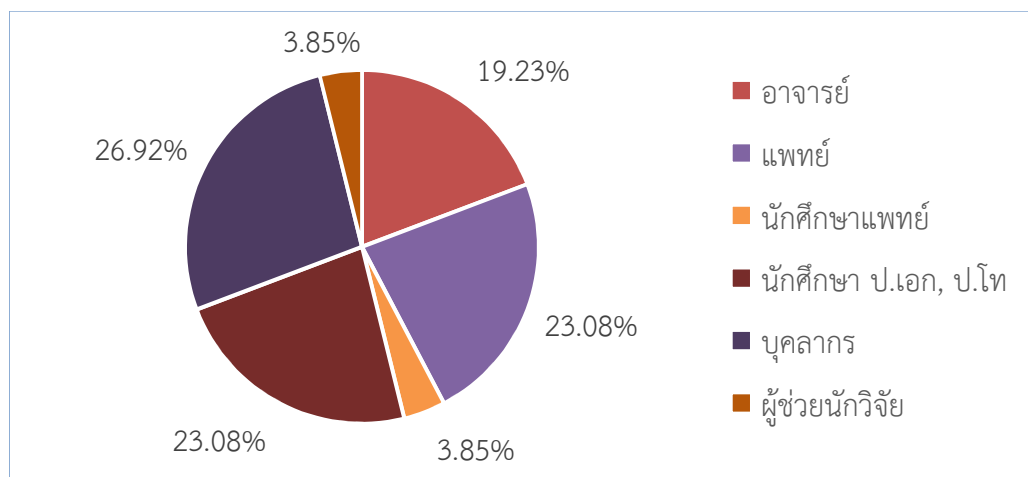
1) ให้ระบุเวลาที่สะดวกมากที่สุดในการเข้าร่วมอบรม และ 2) หัวข้อที่ต้องการให้ห้องสมุดจัดอบรมครั้งต่อไป จากนั้นนำผลประเมินความพึงพอใจ และข้อมูล และความต้องการของผู้รับการอบรมมาวิเคราะห์ สรุปข้อดี ข้อด้อย ที่เกิดขึ้นมาอภิปราย แลกเปลี่ยนมุมมองวิธีแก้ไขปัญหาร่วมกันในทีมวิทยากร ผู้ช่วยวิทยากร และปรับปรุง พัฒนา ต่อยอดบริการให้ตรงกับความต้องการของนักวิจัย

4. จัดอบรมบรรยายเชิงปฏิบัติการเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง (Consistency) เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถวางแผนตารางงานของตนเอง รวมทั้งเกิดความเชื่อมั่นการมีอยู่ของกิจกรรมนี้ พร้อมกับขยายผลการให้บริการโดยบรรณารักษ์ผู้ให้บริการเข้าร่วมในทีม Systematic review research ของคณะแพทยศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ นักวิจัยผู้เชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์การผลิตผลงาน systematic reviews จำนวน 4-5 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน ให้คำปรึกษาการทำวิจัยประเภท Systematic review ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงตีพิมพ์ผลงานให้นักวิจัยที่ต้องการ มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มจำนวนผลงานวิจัยคุณภาพสูงให้แก่คณะ และมหาวิทยาลัย

สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และการนำไปใช้ประโยชน์

สรุปผลและอภิปรายผล

บรรณารักษ์ผู้ให้บริการเริ่มให้การอบรม แนะนำการสืบค้นข้อมูลให้ความรู้แก่นักวิจัยในหัวข้อ Trial search for systematic reviews เป็นประจำตามรอบของการจัดอบรม Library class คือ อบรมเดือนละ 1 ครั้งติดต่อกันเป็นเวลา 3 เดือน เว้น 1 เดือนต่อเนื่องไปตลอดปี มีจำนวนนักวิจัยเข้ารับการอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ คือ ปี 2560 (2 คน) ปี 2561 (7 คน) และ ปี 2562 (นับถึงเดือนกันยายน จำนวน 19 คน) รวม 28 คน ผู้เข้าอบรมตอบแบบประเมินความพึงพอใจ จำนวน 26 คน แบ่งเป็นอาจารย์ (5 คน 19%) แพทย์ (6 คน 23%) นักศึกษาแพทย์ (1 คน 4%) นักศึกษา ป.เอก ป.โท (6 คน 23%) บุคลากร (7 คน 27%) และผู้ช่วยวิจัย (1 คน 4%) แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงสถานะผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ Trial search for systematic reviews

การอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง Trials search for systematic reviews มุ่งให้ผู้รับการอบรมเข้าใจภาพรวมเบื้องต้นการทำวิจัยประเภท Systematic reviews หลักการสืบค้น รวบรวมข้อมูล หลักฐานเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องกับโจทย์วิจัยอย่างครอบคลุมเพื่อลดอคติ (Bias) และลงมือปฏิบัติในส่วนการสืบค้นข้อมูลให้เกิดทักษะ สามารถนำไปใช้งานได้จริงภายหลัง การอบรมมีลักษณะเป็นกลุ่มเล็ก หรือเป็นรายบุคคล (Small group workshop training) โดยทั่วไปใช้เวลาประมาณ 2-3 ชม. ต่อครั้ง โดยอาจมีการนัดพบเพื่อหารือร่วมกันในรายละเอียดของหัวข้อวิจัยที่ผู้เข้าอบรมต้องการทำจริง นำไปสู่กระบวนการช่วยเหลือ สนับสนุนในลักษณะคลินิกวิจัยเต็มรูปแบบทั้งในด้านการสืบค้นข้อมูล การรวบรวมเอกสารฉบับเต็ม และขยายผลไปยังการจัดการบรรณานุกรม การตรวจสอบการทำซ้ำทางวิชาการ การพิจารณาคัดเลือกวารสารส่งตีพิมพ์ ตลอดจนให้คำแนะนำช่องทางเผยแพร่ผลงานเพื่อเพิ่มจำนวนการอ้างอิง เป็นต้น บรรยายการบรรยายเชิงปฏิบัติการ ดังแสดงในภาพที่ 2

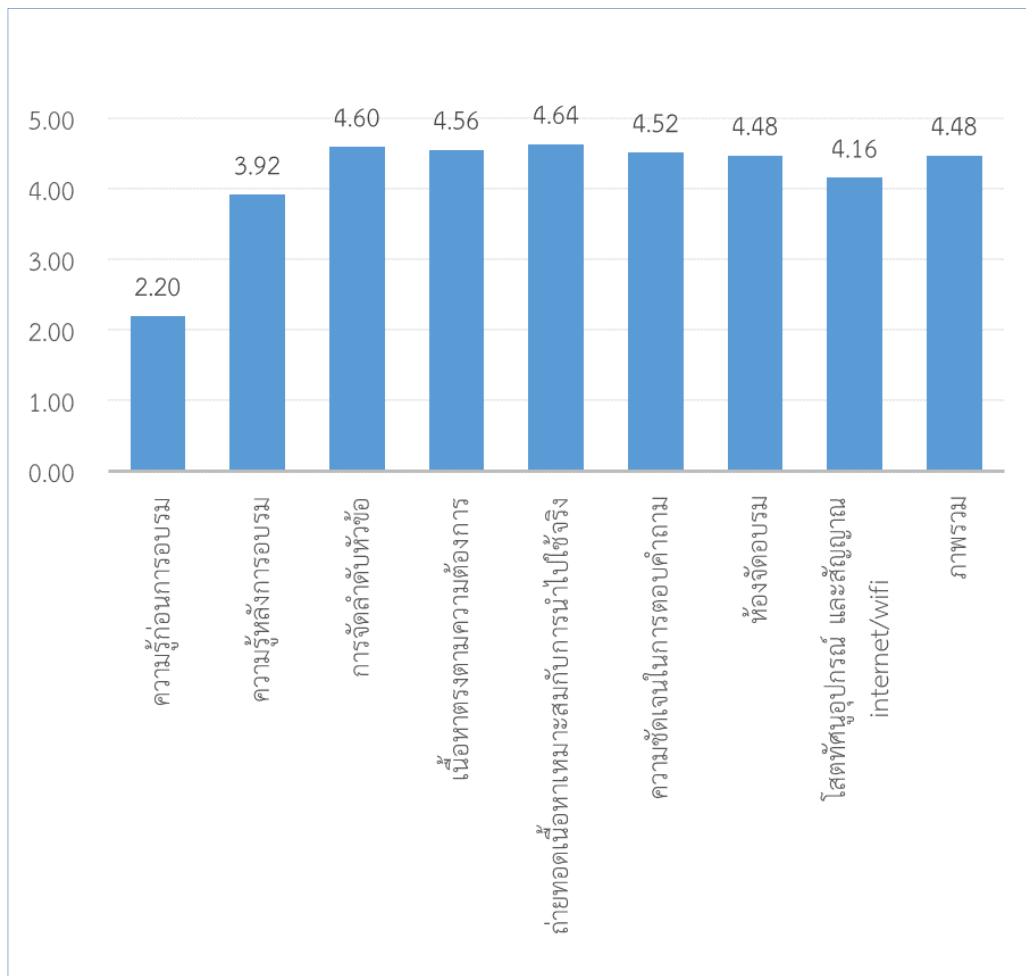

ภาพที่ 2 แสดงบรรยากาศการอบรมเชิงปฏิบัติการ Trials search for systematic reviews

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมฯ ในด้านต่าง ๆ หลังการอบรมเสร็จสิ้นลง จำนวน 26 คน (จากผู้เข้าอบรมจำนวน 28 คน) สรุปเป็นค่าเฉลี่ยระดับผลการประเมินของตั้งแต่ปี 2560-2562 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยระดับผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรม Trials search

ด้านการประเมิน	ค่าเฉลี่ยระดับผลการประเมิน
ความรู้ก่อนการอบรม	2.2
ความรู้หลังการอบรม	3.92
การจัดลำดับหัวข้อ	4.6
เนื้อหาตรงตามความต้องการ	4.56
ถ่ายทอดเนื้อหาเหมาะสมกับการนำไปใช้จริง	4.64
ความชัดเจนในการตอบคำถาม	4.52
สถานที่ โสตทัศนอุปกรณ์ และ internet/wifi	4.16
ภาพรวม	4.48

ภาพที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจการอบรม Trials search for systematic review

จากผลการประเมินพบว่าผู้เข้าอบรมได้รับความรู้เพิ่มขึ้น 2 ระดับ จากระดับน้อยเป็นระดับมาก การประเมินวิทยากรใน 4 ด้าน คือ การจัดลำดับหัวข้อ การเตรียมเนื้อหาการอบรมตรงตามความต้องการ การถ่ายทอดมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้จริง และสามารถตอบคำถามได้อย่างชัดเจน ได้รับการประเมินในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการถ่ายทอดเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้ได้จริง มีผลการประเมินสูงสุด (4.64) สำหรับด้านที่มีผลประเมินต่ำที่สุด (แม้จะอยู่ในระดับมากที่สุดตาม Likert scale) คือ ความชัดเจนในการตอบคำถาม (4.52) เป็นโอกาสในการชวนขยายหาความรู้ของวิทยากรผู้อบรมในทุกขั้นตอนของกระบวนการทำ Systematic reviews เพื่อให้สามารถเชื่อมโยง และตอบคำถามให้ชัดเจนได้มากขึ้น สำหรับคำถามปลายเปิดเรื่องเวลาที่สะดวกเข้าอบรมมากที่สุด พบว่าเป็นช่วงบ่าย 13.00 น. เป็นต้นไป ซึ่งตรงกับเวลาการจัดกิจกรรมในปัจจุบัน และหัวข้อที่ต้องการให้ห้องสมุดจัด ผู้เข้าอบรมแนะนำหัวข้อเกี่ยวกับ Medical statistic / Clinical statistic ซึ่งมีความรู้เชิงลึกเฉพาะด้าน ต้องการวิทยากรที่เชี่ยวชาญการใช้สถิติประยุกต์ จึงเป็นโอกาสในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้า และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่พร้อมพัฒนาทีมวิทยากรร่วมกันเช่น งานเทคโนโลยีสารสนเทศ งานบริหารงานวิจัย เป็นต้น

นอกจากนี้บรรณารักษ์ผู้ให้บริการยังทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำแหล่งข้อมูล และเทคนิคการสืบค้นข้อมูลเฉพาะเรื่องร่วมกับนักวิจัยเป็นรายบุคคลในลักษณะของคลินิกวิจัย นับตั้งแต่ปี 2560 ถึงปัจจุบัน (ตุลาคม 2562) ได้รับการขอบคุณในผลงานตีพิมพ์ (Acknowledgement) จำนวน 2 บทความ รวมทั้งได้รับเชิญเป็นวิทยากรบรรยายในหัวข้อ Trials search for systematic reviews ในงานประชุมวิชาการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

ผลการศึกษาแสดงถึงบทบาทของบรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ (Role of the Librarian, Information Specialist) ที่มีความความเชี่ยวชาญ ส่งผลสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการวิจัย สอดคล้องกับแนวคิดขององค์กรมุ่งเน้นการพัฒนา รวบรวม และเผยแพร่การวิจัยประเภท Systematic reviews ซึ่งได้รับการยอมรับในระดับสากล เช่น The Cochrane Collaboration ที่กำหนดบทบาท หน้าที่ของบรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศเป็นหนึ่งในปัจจัยหลัก (Key points) ของขั้นตอนวิจัยไว้อย่างชัดเจนในคู่มือ คำแนะนำ (Cochrane Handbook for Systematic Reviews of Interventions)

ข้อเสนอแนะ

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ หรือ Systematic review research มีขั้นตอนในเชิงวิทยาศาสตร์อย่างละเอียด โดยเฉพาะขั้นตอนการสืบค้นข้อมูล รวบรวมการศึกษาในประเด็นคำถามวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องใช้ทักษะ ความชำนาญของบรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศเข้าไปสนับสนุน ดังนั้นจึงเป็นโอกาสที่บุคลากรวิชาชีพสารสนเทศจะพัฒนาบทบาทความเป็นผู้เชี่ยวชาญจากผู้สนับสนุนการทำวิจัยขึ้นสู่การเป็นผู้ร่วมทีมวิจัย และก้าวสู่การเป็นนักวิจัยผู้ตอบโจทย์ปัญหาโดยการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบด้วยตนเอง เพื่อความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ถ่องแท้ อันเกิดจากการความรับผิดชอบโดยตรง ส่งผลต่อความเป็นผู้มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญ (capability experience) ในกระบวนการนี้อย่างแท้จริงต่อไป

การนำไปใช้ประโยชน์

1. ประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการห้องสมุด ได้แก่

1.1 นักศึกษา นักวิชาชีพ และบุคลากร ผู้ใช้บริการได้รับความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยประเภทการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ เห็นภาพรวมของกระบวนการ ข้อดี ข้อด้อย ข้อควรระวัง และการเข้าถึงความช่วยเหลือ จากทีมสนับสนุนการวิจัย Systematic reviews เกิดแรงบันดาลใจในการทำวิจัย

1.2 นักวิจัยได้รับการช่วยเหลือ สนับสนุนในขั้นตอนการสืบค้น รวบรวมข้อมูลอย่างครอบคลุม (Comprehensive resources) จากความเชี่ยวชาญของบุคลากรห้องสมุดเกิดความมั่นใจในผลสำเร็จ

1.3 ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น อันเนื่องจากการมีนักบรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศของห้องสมุดเป็นทีมวิจัยแสดงไว้ในบทความ

2. ประโยชน์ต่อหน่วยงาน

2.1 คณะแพทยศาสตร์ และมหาวิทยาลัยสามารถผลิตผลงานวิชาการคุณภาพสูงจำนวนมากขึ้น โดยแรงกระตุ้น และการรู้สึกมีแหล่งสนับสนุนทำให้การทำวิจัยประเภทนี้ไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป

2.2 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่บรรลุพันธกิจตามยุทธศาสตร์การให้บริการที่เป็นเลิศเพื่อสนับสนุนการวิจัย ส่งเสริมความเป็นแหล่งสรรพปัญญาอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์ “การเป็นประตูชั้นนำเพื่อการสนับสนุนการศึกษาและการวิจัยของชุมชนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และสังคม”

2.3 ห้องสมุดได้รับความไว้วางใจ และการยอมรับในวิชาชีพสารสนเทศศาสตร์ ยกระดับความสามารถด้านวิชาการของห้องสมุด

3. ประโยชน์ต่อผู้ให้บริการ

3.1 การทำหน้าที่เป็นวิทยากรให้การอบรมในศาสตร์เฉพาะทางแก่ผู้ให้บริการที่มุ่งมั่นต้องการทำวิจัยทำให้บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ และบุคลากรห้องสมุดที่มีศักยภาพต้องเตรียมการถ่ายทอดด้วยการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง หาความรู้ และสะสมความเชี่ยวชาญอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้รับประโยชน์คุ้มค่ากับเวลาที่เสียไปมากที่สุด ส่งผลให้เกิดอุปนิสัยความเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long learning) อันเป็นทักษะที่พึงประสงค์ด้านการพัฒนาบุคลากร

3.2 ผู้ให้บริการเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ มุมมอง ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญทางวิชาการระหว่างกัน ขยายผล และต่อยอดความรู้ร่วมกัน

3.3 บุคลากรห้องสมุดเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง มีความสุข มีความมั่นคงได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน

รายการอ้างอิง

อัมพร จงเสรีจิตต์, และนิคม มูลเมือง. (2556). การทบทวนอย่างเป็นระบบ (Systematic reviews). *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 1(1), 87-105.

Egger M., Jüni P., Bartlett C., Holenstein F., & Sterne J. (2003). How important are comprehensive literature searches and the assessment of trial quality in systematic reviews? Empirical study. *Health Technology Assessment*, 7(1), 1-76.

Elizabeth OC., Whitlock E., & Spring B. (2018). *Introduction to Systematic Reviews*. Retrieved September 15, 2019, from <https://ebbp.org/training/systematicreview>

Khan KS., Kunz R., Kleijnen J., & Antes G. (2003). Five steps to conducting a systematic review. *J R Soc Med*, 96(3), 118-121.

The Cochrane Collaboration. (2019). *Cochrane Information Specialists' Handbook*. Retrieved October 26, 2019, from <https://training.cochrane.org/resource/cochrane-information-specialists-handbook>

University of Canberra. (2019). *Evidence-Based Practice in Health 2019*. Retrieved Aug 18, 2019, from <https://canberra.libguides.com/c.php?g=599346&p=4149721>.